

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.II.20.084/2017/6.szám

A Szegedi Ítéltábla a Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző ügyvéd: dr. Bihari Krisztina) által képviselt felperesnek - a dr. Ádám Sándor ügyvéd által képviselt alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása és egyéb iránt indított perében a Gyulai Törvényszék 10.P.20.201/2016/14. számú, 2016. december 7. napján kelt ítélete ellen a felperes által 16., az alperes által 17. sorszám alatt benyújtott fellebbezés alapján lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az elsőfokú bíróság ítéletét részben, az alábbiak szerint megváltoztatja:

A peres felek között 2007. szeptember 19. napján létrejött **(kölsönszerződés száma)** számú kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja akként, hogy az induló ügyleti kamat éves értékét 4,83 %-ban határozza meg.

A felperes által fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét 246 400 (kettőszáznegyvenhatezer-négyszáz) Ft-ra felemeli.

Kötelezi az alperest, hogy az állami adóhatóság felhívására fizessen meg a Magyar Államnak 97 600 (kilencvenhétezer-hatszáz) Ft elsőfokú eljárási illetéket.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 44 000 (negyvennégyezer) Ft másodfokú perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy az állami adóhatóság felhívására fizessen meg a Magyar Államnak 188 987 (száznegyvennyolcezer-kilencszáznegyvenhét) Ft, az alperest, hogy 47 247 (negyvenhétezer-kettőszáznegyvenhét) Ft fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes magáncélú használatra megvásárolta a **(gpjmű frg.rszm.-a)** forgalmi rendszámú VW Passat típusú gépjárművet bruttó 7 500 000 Ft vételárért. A vételárból 6 000 000 Ft finanszírozására az alperes jogelődjével, a **(alperesi jogelőd neve)** Zrt-vel (továbbiakban: alperes) 2007. szeptember

19. napján megkötötte a **(kölcsönszerződés száma)** számú, svájci frank alapú kölcsönszerződést. A felek az egyedi szerződésben rögzítették a havi törlesztő részletek összegét, számát és esedékességét, az összes törlesztő részlet összegét (7 297 585 Ft), és a teljes hiteldíjmutató mértékét (5,77 %). A kamat- és az árfolyamváltozás (kamatváltozás I. és a kamatváltozás II.) elszámolásának módjaként az ún. fix devizakonstrukcióban állapodtak meg.

A kölcsönszerződés részét képezte az alperes gépjármű hitelezési tevékenységére vonatkozó **(üzletszabályzat jelölése)**. számú üzletszabályzata (a továbbiakban: Üsz.), amely többek között az alábbi - a jelen jogvita és a fellebbezés elbírálása szempontjából releváns - rendelkezéseket tartalmazza:

I.7.: „Havi Fix konstrukció: Amennyiben a mértékadó devizanem nem forint, a Kölcsönbevevővel a kamatváltozás I. és II. elszámolása a futamidő végén történik, amennyiben a futamidő alatt nem következik be rendkívüli kamat és/vagy árfolyam esemény.”

- I.17.: „Mértékadó devizanem: az egyedi kölcsönszerződésben meghatározott devizanem”

- I.18.c.: „Mértékadó kamatláb: Amennyiben a mértékadó devizanem egyéb (nem forint), úgy a mértékadó kamatláb a londoni bankközi piacon a mértékadó devizanem három havi időtartamra jegyzett, a Reuters Monitor megjelölt oldalán naponta közzétett kínálati referencia kamatláb (három havi LONDON InterBank Offered Rate-LIBOR)

- I.22.: „Árfolyam: a Takarékbank Rt. által a mértékadó devizanemre kiemelt ügyfelek számára jegyzett hivatalos forintban kifejezett árfolyam”

- I.23.: „Rendkívüli árfolyamesemény: Rendkívüli árfolyameseménynek minősül az árfolyam szélsőséges mértékű (25 %-ot meghaladó) növekedése a mértékadó árfolyamhoz képest vagy egyéb, a Magyar Nemzeti Bank mint jegybank által foganatosított rendkívüli intézkedés (például intervenciós sáv eltolása, egyéb pénzügyi szabályok megváltoztatása), amely a forint árfolyamot a jövőben szélsőségesen befolyásolhatja.”

- I.24.: „Mértékadó árfolyam: a mértékadó devizanem vételi árfolyama az egyedi kölcsönszerződés létrejötté napján”

- I. 25.: „Kamatváltozás: b) Kamatváltozás II. (árfolyamváltozás): a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében az alábbi képlet szerint meghatározott kamatkülönbség:

Kamatváltozás II. = fizetési kötelezettség x ((fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam /mértékadó árfolyam) - 1).

- IV.7.: „Amennyiben az elsődleges biztosíték opció és az egyedi kölcsönszerződés futamideje 5 évnél hosszabb, úgy Kölcsönbevevő köteles a Hitelező felszólítására - az eredeti feltételekkel egyező tartalommal - ismét vételi jogot engedni, amelynek időtartama legalább a szerződés lejártát követő 3 hónap.”

- IV.9.: „Amennyiben a Kölcsönbevevő a kölcsönszerződésben foglalt valamennyi kötelezettségét teljesítette, úgy a Hitelező köteles a gépjármű törzskönyvét és a korlátozó bejegyzések törléséhez szükséges nyilatkozatot kiadni.”

- V.6.: „Amennyiben a kölcsönszerződésben megjelölt „mértékadó devizanem” nem magyar forint (HUF) a kölcsönszerződés deviza alapú szerződés, amely esetben a Kölcsönbevevő vállalja a mértékadó devizanem és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat. Az árfolyamváltozás lehetséges mértéke Euró esetében a mindenkor intervenciós sáv nagysága alapján limitálható, míg egyéb devizák esetében további kockázatot jelent az adott deviza és az Euró keresztárfolyamának változása.”

- VI.1.: „A Kölcsönbevevő köteles a hatósági nyilvántartásba, a gépjármű forgalmi engedélyébe és a törzskönyvébe a Hitelező javára - a Felek között létrejött szerződésnek megfelelően - a vételi jogot vagy a jelzálogjogot és annak biztosítására az elidegenítési és terhelési tilalmat bejegyeztetni és

ennek megfelelően úgy rendelkezni, hogy a hatóság a törzskönyvet a Hitelező, mint a korlátozás jogosultja részére küldje meg".

- VI.3. pont: „Amennyiben a törzskönyv bármely oknál fogva a Kölcsönbevevő birtokába kerül, köteles azt haladéktalanul a Hitelező részére értékküldeményként továbbítani."

- XI.1. pont: „Havi fix konstrukció esetén a kölcsönszerződés futamideje a felek minden egyéb külön jognyilatkozata nélkül meghosszabbodik a Kamatváltozás és az Árfolyamváltozás I. megfizetésére rendelkezésre álló fizetési határidő időpontjáig. A Kamatváltozás miatti kamatkülönbözetet a Kölcsönbevevő a havi törlesztőrészletekben fizeti meg úgy, hogy a havi törlesztőrészletek összegének mértéke nem változik. A kamatkülönbözet a tőketörlesztés terhére kerül elszámolásra, amelynek arányában a szerződés futamideje módosul."

A peres felek a kölcsönszerződés megkötésével egyidejűleg a kölcsön visszafizetésének biztosítására - felfüggesztő feltétellel - adásvételi szerződést kötöttek, és az alperes javára opciós jogot alapítottak a kölcsönösszegeből vásárolt gépjárműre. Az opciós szerződés 5. pontja szerint az alperes a vételi jogot a szerződés aláírásától számított 5 éves időtartam alatt, de legfeljebb addig az időpontig gyakorolhatja, ameddig a felperes a kölcsönszerződésből eredő tartozását maradéktalanul nem teljesítette. A felek a vételi jog biztosítására az opciós joggal terhelt gépjárműre elidegenítési és terhelési tilalmat is kikötöttek a szerződés 7. pontjában.

Az alperes a 2014. évi XL. tv. (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti, a kölcsönszerződéssel összefüggő elszámolást elkészítette, abban az ügyleti kamatláb induló mértékét 4,83 %-ban határozta meg. Az elszámolás felülvizsgálatnak minősül, azzal kapcsolatban bírósági eljárás nem volt folyamatban.

A kölcsönszerződés a felperes felmondása folytán 2015. szeptember 23-ával megszűnt.

A felperes módosított keresetében a szerződés teljes érvénytelenségére alapítottan 2 364 743 Ft megfizetésére és a szerződéssel érintett gépjármű törzskönyvének kiadására kérte kötelezni az alperest. A szerződés érvénytelenségét a szerződéskötéskor hatályos 1996. évi XCIII. tv. (a továbbiakban: Hpt.) 213. § (1) bekezdés b) és c) pontjaiban foglaltakra, valamint az árfolyamkülönbözet viselésére vonatkozó általános szerződési feltétel (Üsz. V.6. pont) érvénytelenségére (tisztességtelenségére) alapította. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy az elszámolás során őt a tőke és annak a LIBOR kamattal megegyező mértékű kamata terheli, árfolyamkülönbözet fizetésére nem köteles. Keresetének indokolása szerint az egyedi kölcsönszerződés nem tartalmazza az ügyleti kamat éves százalékos induló értékét, és az a szerződés adatai és rendelkezései alapján sem számítható ki. Az általa helyesnek tartott elszámolás szerint LIBOR kamattal, árfolyamkülönbözet megfizetése nélkül a szerződés felmondásáig 6 236 967 Ft megfizetésére lett volna köteles, ehhez képest 2015. február 1. napjáig megfizetett 8 601 710 Ft-ot, ezért a két összeg különbsége a részére visszajáró - a keresettel érvényesített - összeg. Kifejtette, miután az ügyleti kamat mértékében nem történt megállapodás a felek között, és az a szerződés rendelkezéseiből sem állapítható meg, nemcsak a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja, hanem az 1959-es Ptk. 217. § (1) bekezdése és 218. § (1) bekezdése alapján is érvénytelen a szerződés. Hangsúlyozta, miután a szerződés nem tartalmazza a kamat éves százalékos értékét, valamint az alperes felszámít árfolyamrést, szerződéskezelési díjat és ügyviteli költséget, azaz olyan költségeket, amelyekre vonatkozóan megállapodás közöttük nem volt, a THM szerződésben meghatározott százalékos mértéke sem lehet valós, így érvénytelen a szerződés a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontja alapján is. Állította továbbá, az árfolyamkockázatról nem kapott megfelelő tájékoztatást, ezért nem köteles árfolyamkülönbözet megfizetésére.

A törzskönyv kiadására vonatkozó keresete indokaként előadta, az alperes opciós joga megszűnt, mert érvénytelen az Üsz-nek az e jog meghosszabbítására vonatkozó IV/7. pontja, valamint az opciós szerződés 5. pontja.

Az alperes az érdemi ellenkérelmében azt elismerte, hogy a szerződésben nem került meghatározásra az ügyleti kamat induló éves százalékos értéke. Álláspontja szerint azonban ez az érvénytelenségi ok kiküszöbölhető, ezért kérte a szerződés érvényessé nyilvánítását annak megkötéséig visszaható hatállyal akként, hogy a bíróság pótolja az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét, azt 4,83 %-ban határozza meg, mert ez a szerződés adataiból kiszámítható. Csatolta a vonatkozó számításait (2/A/2.).

Egyebekben a kereset elutasítását kérte. Kiemelte, a fentiek alapján meghatározható ügyleti kamat szerepel a THM-ben, és annak kiszámítása során figyelembe vette az Üsz. és a Hirdetmény szerinti valamennyi költséget, míg a tisztességtelen árfolyamrész kérdését a 2014. évi XXXVIII. tv. (továbbiakban: DH1 tv.) rendezte. Hangsúlyozta, az árfolyam-különbözet megfizetésére vonatkozó kötelezettséget a felperes kifejezetten vállalta (Üsz. V.6.), továbbá az üzletszabályzat egyéb pontjai - a mértékadó devizanem, a mértékadó árfolyam és az árfolyam-különbözet kiszámításának a képlete, valamint alkalmazási feltételeinek rögzítése - alapján is tisztában kellett legyen azzal, hogy az ügyletnek árfolyamkockázata van, és az árfolyamváltozással kapcsolatos többletfizetési kötelezettség kizárólag őt terheli.

A törzskönyv kiadására álláspontja szerint azért nem köteles, mert a törzskönyv a kölcsön visszafizetésének biztosítékaként van a birtokában, amit mindaddig jogosult magánál tartani, amíg a felperes a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeinek nem tesz eleget, ez idő szerint azonban a felperesnek még van tartozása.

Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül adja ki a felperesnek a perbeli gépjármű törzskönyvét, ezt meghaladóan a keresetet elutasította, és kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 nap alatt 102 968 Ft perköltséget. A felperest 141 885 Ft, az alperest pedig 36 000 Ft eljárási illeték megfizetésére kötelezte. Az ítélet indokolása szerint a felperes által megjelölt okok egyike alapján sem találta megállapíthatónak a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Megállapította, tény, hogy nem készült külön kockázatfeltáró nyilatkozat, de ez nem eredményezi a szerződés semmisségét, mivel a szerződésből és az ahhoz kapcsolódó üzletszabályzat vonatkozó rendelkezéseiből (I/6., I/17., I/22., I/23., I/24., I/25.b., c., V/6.) gondos átolvasás, megfelelő értelmezés mellett egyértelműen megállapítható, hogy a kölcsönszerződés árfolyamkockázattal jár, és hogy ezt a felperesnek kell korlátozás nélkül viselnie. Hangsúlyozta, a lefolytatott bizonyítási eljárás során (tanúmeghallgatás) nem merült fel olyan adat, amely szerint a felperes alappal gondolhatta úgy, hogy nem kell a fizetési kötelezettségeit jelentős mértékben növelő árfolyamváltozásra számítania.

Álláspontja szerint a szerződés rendelkezéseiből egyértelműen megállapítható, hogy a felek ügyleti kamatban megállapodtak, az összes törlesztő részlet összege ugyanis különbözik a kölcsön összegétől, ami azt mutatja, hogy a felperesnek kamatfizetési kötelezettsége van, annak százalékos mértéke pedig kiszámítható az üzletszabályzat IV/4. és I/18.e., valamint I/20. pontjai alapján.

Kiemelte, a THM éves százalékos mértéke a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak megfelelően került meghatározásra, ha pedig netán olyan terheket tartalmaz, amelyekben a felek nem állapodtak meg, az a szerződés megtámadására ad lehetőséget.

Az irányadó szerződési rendelkezések alapján arra a következtetésre jutott, hogy az alperes az opciós joga biztosítékaként tarthatta magánál a perbeli gépjármű törzskönyvét, miután azonban ez a joga megszűnt, köteles azt a felperesnek kiadni.

Az ítélet ellen a felperes és az alperes is fellebbezést nyújtott be.

A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával 100 000 Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Követelésének jogalapjaként változatlanul azt jelölte meg, hogy a szerződés a kamat meghatározásának és az árfolyamkockázatról való tájékoztatásnak a hiánya, valamint a THM téves meghatározása miatt érvénytelen. Emellett külön is hivatkozott az Üsz. V/6. pontjának érvénytelenségére. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés hatályossá nyilvánítását kérte azzal, hogy a tőkén felül kizárólag annak LIBOR vagy jegybanki alapkamatával tartozik, árfolyam-különbözet fizetési kötelezettség nem terheli. Fellebbezésének indokai szerint a szerződés kamat feltüntetésének hiánya miatti érvénytelensége nem orvosolható a kamat utólagos meghatározásával, és az ki sem számítható a szerződés adataiból. Utóbb ezt az álláspontját módosítva a kamat megjelölésének hiánya miatti érvénytelenségi okot 4,83 %-os mértékű induló ügyleti kamat bíróság általi meghatározásával kérte kiküszöbölni, Annak hangsúlyozása mellett, hogy konvalidálódásra irányuló ténymegállapítást az elsőfokú ítélet nem tett, az ítéletáblai gyakorlatra utalva mégis hivatkozott a Kúria devizahiteles pereket tárgyaló bírái 2016. november 28. napján tartott értekezletéről kiadott Feljegyzésben foglaltakra, miszerint a DH törvények rendelkezései alapján csak az árfolyamrésre és az egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó szerződési feltételek semmisségét érintően történt meg a DH törvények hatálya alá tartozó szerződések konvalidálódása, az egyéb érvénytelenségi okok kiküszöbölésére nem került sor, így azokra alapítottan továbbra is helye van perindításnak.

Kifejtette továbbá, mivel a szerződés érvénytelen a kamat feltüntetésének hiánya miatt, nem lehet érvényes a THM-re vonatkozó rendelkezése sem. Kiemelte, az alperes a THM-ben értékeli és felszámítja a visszafizetendő tőkén felül kamatot, amely nem szerepel a szerződésben, árfolyamrészt, ami a DH1 tv. szerint semmis, továbbá szerződéskezelési díjat és egyéb ügyviteli költséget, amelyek kiterhelésére vonatkozó szerződési feltételeket a Kúria közérdekű ítéletében megsemmisítette.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy az ügylet árfolyamkockázatáról nem kapott megfelelő tájékoztatást. Hangsúlyozta, az árfolyamváltozásról, annak tartalmáról a szerződéskötést megelőzően kell a fogyasztót tájékoztatni, ennek alátámasztásaként hivatkozott a 2008/48. EK irányelv rendelkezéseire. Ezen kívül utalt az Európai Bíróság C/42-15. számú határozatára, amelyet akként értelmezett, hogy a fogyasztó - a szerződéskötést megelőző megfelelő tájékoztatás hiányában - kizárólag a tőke megfizetésére köteles. Változatlanul fenntartotta a korábban kifejtett álláspontját, miszerint az Üsz. V/6. pontja a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdése, valamint az 1959-es Ptk. 209. § (1) és (4) bekezdése alapján érvénytelen.

A fellebbezési perértéket 100 000 Ft-ban jelölte meg, utalva arra, hogy marasztalásra irányuló kereset esetén a pertárgy értéke a követelés összege, ami nem növelhető az alperes által egyoldalúan közölt tartozás összegével.

Az alperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a törzskönyv kiadására vonatkozó rendelkezés mellőzését, e körben a kereset elutasítását kérte. Változatlanul állította, a felek az Üsz. IV.9. pontjában atipikus biztosítékként meghatározták, hogy a törzskönyvet mindaddig a birtokában tarthatja, amíg a felperes nem teljesíti maradéktalanul a kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségeit. Utalt arra, a Kúria hasonló tárgyú ügyben hozott Pfv.V.21.971/2015. számú ítélete nem köti a bíróságot.

A peres felek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet ellenérdekű fél fellebbezésével érintett rendelkezéseinek helybenhagyására irányult azzal, hogy az alperes nem ellenezte a szerződés 4,83 %-os kamatlábbal történő érvényessé nyilvánítását.

A felperes fellebbezése **részben alapos**, az alperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a peres felek a kölcsönszerződés létrejöttéhez szükséges lényeges feltételekben megállapodtak. Az ítélet tábla osztja az elsőfokú bíróság törzskönyv kiadásával kapcsolatos álláspontját is. Nem ért ugyanakkor egyet az elsőfokú bírósággal abban, hogy miután az ügyleti kamat induló százalékos mértéke az üzletszabályzat IV/4. és I/18.e., valamint I/20. pontjai alapján kiszámítható, nem áll fenn érvénytelenségi ok a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján. E körben, valamint a fellebbezésekben foglaltakra figyelemmel kiemeli a következőket:

A THM helytelen meghatározása

A felek szerződése rögzíti a teljes hiteldíjmutató induló, százalékban kifejezett mértékét, ezért az megfelel a Hpt. 213. § (1) bekezdés b) pontjában írtaknak. Ettől eltérő kérdés, hogy annak meghatározása helyes-e, a később kifejtettek szerinti mértékű induló ügyleti kamat figyelembevételével történt-e, tartalmaz-e árfolyamrést, és tisztességtelen szerződési feltételen alapuló díjakat, költségeket. A felperesnek az a hivatkozása ugyanis, hogy a THM nem valós, annak kifejezésre juttatása, hogy a teljes hiteldíjmutató nem az ügylet tényleges terheit mutatja. Ez azonban nem eredményezi a szerződés semmisségét, hanem akarati hiba miatt (1959-es Ptk. 210. § (1) és (4) bekezdés) a szerződés megtámadására adhat alapot. A felperes azonban erre alapítottnan a szerződést nem támadta meg. Ezen kívül közömbös, hogy esetleg a DH1 törvény szerint tisztességtelennek minősülő árfolyamrés is szerepel a THM-ben, hiszen ezt az érvénytelenségi okot a jogalkotó a DH törvények megalkotásával rendezte, az alperes a szerződés megkötésére visszamenő hatállyal köteles volt elszámolni a THM-ben megjelenő árfolyamrésszel a felperes javára, és miután a törvényi elszámolás megtörtént, az emiatti érvénytelenségi ok kiküszöbölődött. Ha pedig közérdekű perben semmissé nyilvánított általános szerződési feltételen alapuló díj vagy költség került felszámításra - bár erre a felperes csak általánosságban hivatkozott, összecsúszva azt nem jelölte meg - az a felek közötti elszámolásra tartozó kérdés, és nem eredményezi a szerződés érvénytelenségét.

Az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya

Egyetért az ítélet tábla az elsőfokú bíróság álláspontjával abban is, hogy az árfolyamkockázat felperes általi viselésére vonatkozó szerződési feltételek nem tekinthetők tisztességtelennek, a szerződés rendelkezései alapján ugyanis az elvárható körülményekkel eljáró átlagos fogyasztó, s így a felperes számára is felismerhető lehetett, hogy a perbeli kölcsönügylet árfolyamkockázattal jár, az kizárólag a őt terheli, és annak nincs felső határa. Az ítélet tábla e tekintetben visszautal az elsőfokú ítéletben kifejtettekre, kiegészítve azt az alábbiakkal.

A szerződéskötés időpontjában hatályos Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésének a rendelkezése értelmében a lakossági ügyféllel kötött devizahitel nyújtására irányuló szerződés esetén a pénzügyi intézménynek fel kellett tárnia a szerződéses ügyletben az ügyfelet érintő kockázatot, amelynek tudomásulvételét az ügyfélnek aláírásával kellett igazolnia, a kockázatfeltáró nyilatkozatnak tartalmaznia kellett az árfolyamkockázat ismertetését, valamint annak a törlesztőrészekre gyakorolt hatását. Tény, hogy a perbeli esetben ilyen külön kockázatfeltáró nyilatkozat nem készült. Ez azonban a Hpt. 203. § (6) és (7) bekezdésében foglaltak megsértésére - és ezáltal az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdésére - alapítottnan nem eredményezi a kölcsönszerződés érvénytelenségét. Az 1959-es Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A következőes bírói gyakorlat szerint a más jogágak (pénzügyi, közigazgatási jogi) kötelező szabályait sértő szerződés a polgári jog szempontjából akkor érvénytelen, ha a más jogági törvény

kifejezetten rögzíti, hogy az adott jogi norma megsértése egyúttal a szerződés érvénytelenségét is okozza, vagy pedig a törvény értelmezéséből, az összes körülményből nyilvánvaló módon megállapítható, hogy a külön jogszabály - egyéb más jogági szankciók mellett - a szerződés érvényességét nem kívánja megengedni (BDT2006. 1450, BDT2009. 2004). A pénzügyi jog körébe tartozó Hpt. hivatkozott rendelkezése azonban a kockázatfeltáró nyilatkozat elmaradásához nem fűzte a semmisség jogkövetkezményét.

Mindebből következően az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást nem feltétlenül kell tartalmaznia külön kockázatfeltáró nyilatkozatnak, az szerepelhet a szerződésben is, kifejezett tájékoztatás hiányában pedig a szerződés rendelkezései illetve a szerződéskötéskor szóban kapott tájékoztatás alapján kell vizsgálni, hogy a fogyasztó alappal gondolhatta-e, hogy őt nem terheli árfolyamkockázat, illetve hogy az árfolyam ránézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa. A peradatok alapján azonban ez nem állapítható meg. A kölcsönszerződés részét képező üzletszabályzat V.6. pontja szerint a felperes kifejezetten vállalta a mértékadó devizanem, azaz a svájci frank és a forint közötti árfolyamváltozásból eredő kockázatokat.

Ezentúl a szerződés egyéb rendelkezései, így az egyedi szerződés „mértékadó devizanem CHF” kitétele is félreérthetetlenül jelezte, hogy a forintban feltüntetett havi törlesztőrészletek összege változhat a futamidő során. Az üzletszabályzat I.17., I.23., I.24., és I.25.b. pontjainak együttes értelmezése eredményeként pedig egyértelmű lehetett a felperes számára, hogy az árfolyam változásából eredő kockázat fennáll, illetőleg hogy a kedvezőtlen irányú változás kockázata őt terheli. Az egyedi szerződésben ugyanis a felek meghatározták a mértékadó devizanemet, míg az üzletszabályzatban rögzítésre került a mértékadó devizanem fogalma (I.17. pont), a mértékadó árfolyam (I.24. pont), az árfolyamváltozás kiszámításának képlete (I.25.b. pont) és alkalmazásának feltételei is. Az üzletszabályzat I.25..b. pontja kifejezi a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének a deviza alapú kölcsönzés lényegéből fakadó változását, nevezetesen, hogy ha a kölcsön nyilvántartási devizanemének forinthez viszonyított árfolyama változik, ez maga után vonja a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének változását is, vagyis hogy neki kell viselnie az árfolyamkockázatot. A kamatváltozás II. üzletszabályzati pont megszövegezésének tartalmából egyértelműen megállapítható, hogy az ténylegesen a kölcsönbevevő fizetési kötelezettségének árfolyamváltozásból adódó módosulását szabályozza, amire a „kamatváltozás II.” szövegrész után zárójelben szereplő „árfolyamváltozás” kifejezés is utal. E rendelkezés egyértelműen és átláthatóan tartalmazza, hogy a kölcsönbevevőnek a mértékadó árfolyam és a fizetési esedékesség napján aktuális deviza eladási árfolyam változásának függvényében árfolyamváltozást kell fizetnie, amelynek nincs felső határa. Erre utal az üzletszabályzat I.23. pontjában meghatározott rendkívüli árfolyamesemény fogalma is, ami nem hagyhat kétséget a kölcsönbevevőben a felől, hogy az árfolyam szélsőséges mértékben is változhat. Ugyancsak felismerhetővé teszi az árfolyamváltozás fizetési kötelezettséget növelő hatását az Üsz. ún. fix devizakonstrukciót szabályozó XI. fejezete, amelyből egyértelműen kitűnik, hogy a forint svájci frankhoz viszonyított árfolyamának kedvezőtlen változása következtében a futamidő meghosszabbodik, az árfolyamváltozás miatt a törlesztőrészleteket az adósnak a szerződéskötéskor tervezetthez képest tovább kell fizetnie.

Lényeges továbbá, hogy az egyedi szerződésben rögzítésre került, miszerint a felperes a kamat- és az árfolyamváltozás elszámolási módjaként az ún. fix deviza konstrukciót választotta. A választás ténye feltételezi, hogy a felperes tisztában volt azzal, mit jelent a fix deviza konstrukció, ha pedig ezt ismerte, azt is tudnia kellett, hogy a forint esetleges gyengülése miatt az ügylet milyen kockázatokat hordoz magában.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az e körben lefolytatott bizonyítási eljárás (a felperes személyes meghallgatása, ügyletkötő tanú vallomása) alapján sem lehetett azt

megállapítani, hogy a felperes olyan tájékoztatást kapott az alperes képviselőjében eljáró személytől, amelyből alappal gondolhatta, hogy az árfolyamkockázat nem valós, nincs reális valószínűsége, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli. Mindez egyben azt is jelenti, az Üsz. árfolyamkülönbség fizetésének felperes általi vállalásáról rendelkező V.6. pontja egyértelmű, világos és érthető rendelkezést tartalmaz, így annak tisztességtelensége nem állapítható meg (1959-es Ptk. 209. § (5) bekezdés, 2/2014 PJE 1. pont.)

A felperes által hivatkozott 2008/48. EK irányelv rendelkezéseit a magyar jogba a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. tv. (a továbbiakban: Fnyhtv.) ültette át. A törvénynek a jelen jogvita szempontjából releváns rendelkezéseit „A hitelezést megelőző tájékoztatás” című fejezet tartalmazza. A törvény 6. §-a - az irányelvben foglaltakat átvéve - pontokba szedve, egzakt módon határozza meg az adatok és információk azon körét, amelyeket a hitelezőnek a hitelszerződés megkötését megelőzően meg kell adnia. A tájékoztatás célja, hogy a fogyasztó különböző hitelszerződésekre vonatkozó ajánlatok összehasonlítása alapján a hitelszerződés megkötése tekintetében megalapozott döntést hozzon (Fnyhtv. 6. § (2) bekezdés). Az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést sem az irányelv, sem az Fnyhtv. nem tartalmaz, emellett a hitelező mulasztásához nem fűzi az érvénytelenség jogkövetkezményét.

Az ügyleti kamatban való megállapodás hiánya

Nem vitás tény, hogy a perbeli szerződésben - a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontjában előírtak ellenére - nem került feltüntetésre a kölcsön ügyleti kamatának éves százalékos értéke. Ebből adódóan - ellentétben az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával - a Hpt. 213. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szerződés érvénytelen. Mivel azonban az érvénytelenség oka egy hiányosság, nyilvánvalóan nem alkalmazható az érvénytelenségnek az a legalapvetőbb jogkövetkezménye, hogy az érvénytelen szerződéshez (szerződési feltételhez) joghatás nem fűződik, arra jogosultságot, vagy követelést alapítani nem lehet. A kamat éves százalékos értéke meghatározásának hiányából eredő érvénytelenség esetén az érvénytelenség 1959-es Ptk. 237. §-ában meghatározott „további” jogkövetkezményei alkalmazhatók, ennek megfelelően a DH2 tv. hatálya alá tartozó szerződések - így a perbeli kölcsönszerződés esetében - a körülményektől függően sor kerülhet a szerződés hatályossá vagy érvényessé nyilvánítására (DH2 tv. 37. § (1) bekezdés). A fellebbezési eljárás során már nem volt vitás a felek között, hogy az induló ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségi ok a kamat bíróság általi meghatározásával kiküszöbölhető, sőt az induló ügyleti kamat éves százalékos értékét is egyezően jelölték meg a felek 4,83 %-ban, így az ítéletábra az 1959-es Ptk. 237. § (2) bekezdése alapján ezzel a kamatmértékkel érvényessé nyilvánította a perbeli kölcsönszerződést.

Itt utal az ítéletábra arra, tévesen értelmezi a felperes az Európai Unió Bíróságának C/42-15. számú ügyben hozott határozatát. Abból ugyanis a felperesi állásponttal ellentétben nem vonható le az a következtetés, hogy akár a kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiánya, akár az árfolyamkockázatról való tájékoztatás hiánya miatt a fogyasztót csak a tőke visszafizetésének kötelezettsége terheli. A Bíróság ebben az előzetes döntéshozatali eljárásban a 2008/48. EK irányelv egyes rendelkezéseinek értelmezését illetően foglalt állást, az irányelv azonban - az előzőekben írtak szerint - az árfolyamkockázatról való tájékoztatást érintő rendelkezést nem tartalmaz, s ebből adódóan a hivatkozott határozatnak nincs az árfolyamkockázat viselésével összefüggésbe hozható megállapítása. A Bíróság - egyebek között - abban a kérdésben foglalt állást ebben az ügyben, előzetes döntéshozatali eljárás keretében, hogy ellentétes-e az irányelvvel az a nemzeti jogi - az adott ügyben szlovák - szabályozás, miszerint ha a „hitelmegállapodás” nem tartalmazza az irányelv 10. cikke (2) bekezdésében megkövetelt összes tartalmi elemet, a megállapodást kamat- és költségmentesnek kell tekinteni, ha olyan tartalmi elemről van szó, amelynek hiánya kétséges

teheti a fogyasztó azon lehetőségének meglétét, hogy a kötelezettségvállalásának mértékét értékelje. A Bíróság az ilyen tartalmú szabályozást nem tartotta ellentétesnek az irányelvvel, ugyanakkor olyan megállapítást nem tett, miszerint az irányelv nemzeti jogba történő átültetése során a tagállamoknak a szlovák jog által szabályozott módon kellene szankcionálniuk az irányelvben megjelölt tartalmi elemek hitelmegállapodásban való feltüntetését elmulasztó hitelezőket. Épp ellenkezőleg azt hangsúlyozta, hogy a szankciók megválasztása a tagállamok hatáskörében marad. A magyar jogalkotó azt a megoldást választotta, hogy a kötelező tartalmi elemek - köztük az induló ügyleti kamat szerződésben való feltüntetése - hiányát a szerződés semmissé nyilvánításával szankcionálta (Hpt. 213. § (1) bekezdés), a semmisség jogkövetkezményeinek - az irányadó törvényi rendelkezések (1959-es Ptk. 237. §, illetve DH2 tv. 37. §) keretei közötti - levonását ugyanakkor a jogalkalmazó hatáskörében hagyta. Minderre figyelemmel az Európai Bíróság felperes által hivatkozott ítéletéből nem következik az, hogy a felperesnek kamat- és költségmentesen, továbbá a szerződés fennállásának időtartama alatt bekövetkezett árfolyamváltozás figyelmen kívül hagyásával kellene visszafizetnie az alperestől felvett kölcsön összegét, mint ahogy az sem, hogy az induló ügyleti kamat éves százalékos értéke feltüntetésének hiánya miatti érvénytelenségi ok a magyar jogszabályok alapján ne lenne kiküszöbölhető.

Miután a kölcsönszerződés érvénytelensége kizárólag az ügyleti kamatláb szerződésben való feltüntetésének elmaradása miatt volt megállapítható, tekintetbe véve továbbá, hogy ezen érvénytelenségi ok orvoslása a felek közötti elszámolást nem érintette, az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a felperes szerződés érvénytelenségére alapított marasztalási igényét.

Törzskönyv kiadása

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperest az opciós joga biztosítékeként illette meg az opció tárgyát képező gépjármű törzskönyve birtokban tartásának joga, s miután az opciós jog - annak gyakorlása nélkül - megszűnt a szerződéskötéstől számított 5 év elteltével, az alperesnek nincs olyan jogcíme, amely alapján jogszerűen visszatarthatná a törzskönyvet. Az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletének e körben kifejtett indokaival maradéktalanul egyetért, azt megismételni nem kívánja.

Az alperes fellebbezésében foglaltakra figyelemmel kiemeli az alábbiakat:

Kétségtelen, hogy a Kúria Pfv.V.21.971/2015/6. számú ítéletében foglalt döntés a jelen ügyben eljáró bíróságot nem köti, az ítélet tábla azonban mindenben osztja az ott kifejtetteket, nevezetesen, hogy az Üsz. törzskönyvet érintő kikötései, így a IV.9., VI.1. pontja és az opciós szerződés 7. pontja szerkezetéből is az a következtetés vonható le, miszerint egymásra épülő kötelezettségként az opció, valamint az elidegenítési és terhelési tilalom kikényszerítése érdekében került a törzskönyv a hitelező alperes birtokába.

Annak nincs jelentősége, hogy az opciós jog megszűnése esetére az opciós szerződés nem tartalmaz törzskönyvkiadási kötelezettséget előíró rendelkezést. Ez ugyanis még nem jelenti azt, hogy a törzskönyv birtokban tartásának joga független az opciós szerződéstől.

Perérték

Az ítélet tábla az elsőfokú eljárás pertárgy értékét az elsőfokú bíróságtól eltérően határozta meg. A Pp. 24. § (1) bekezdésében foglaltak szerint ugyanis a pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. Jelen ügyben a felperes a pénzfizetésre irányuló marasztalási keresetét a szerződés érvénytelenségére alapította azzal, hogy az érvénytelenség alkalmazandó jogkövetkezménye a szerződés hatályossá nyilvánítása, amelynek

keretében elvégzendő elszámolás eredményeként a követelt összegű túlfizetés mutatkozik a javára. Az alperes szerint viszont a felperesnek áll fenn tartozása vele szemben, ezért a keresettel érvényesített követelés az alperes marasztalásán túl annak a megállapítására irányuló igényt is magában foglalja, hogy a felperesnek nem áll fenn tartozása az alperessel szemben. A felperesnek az alperes által nyilvántartott tartozása a szerződés felmondásának időpontjában (2015. szeptember, ami nem sokkal előzte meg a perindítást) 2 768 563 Ft volt, ezért az ítélet tábla az elsőfokú perértéket 5 733 306 Ft-ban állapította meg (az alperes által kimutatott tartozás 2 768 563 Ft, a felperes marasztalásra irányuló kereseti követelése 2 364 743 Ft, a törzskönyv kiadásával kapcsolatos kereset perértéke: 600 000 Ft).

A fentiek szerint megállapított elsőfokú perértéket is figyelembe véve, és tekintettel a peres feleknek a szerződés érvénytelenségéhez kapcsolódó keresetet érintő pervesztessége-pernyertessége arányára (20 - 80 % a felperesre terhesebben), valamint arra, hogy a törzskönyv kiadására vonatkozó kereset tárgyában az alperes lett pervesztés, az ítélet tábla a Pp. 253. § (2) bekezdés második mondatának rendelkezése alapján - a perérték módosulására figyelemmel - a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül felemelte a felperes által a Magyar Államnak fizetendő elsőfokú eljárási illeték összegét a rendelkező részben foglaltak szerint, az alperest pedig kötelezte az állam javára az arányos elsőfokú eljárási illeték megfizetésére.

A kifejtettekre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú ítéletet részben - a rendelkező részben foglaltak szerint - megváltoztatta a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján.

Az ítélet tábla a másodfokú perértéket a felperes fellebbezése alapján 2 952 932 Ft-ban (az alperes által kimutatott tartozás a fellebbezési eljárás során 2 852 932 Ft, a felperes marasztalásra irányuló fellebbezése 100 000 Ft), az alperes fellebbezésével összefüggésben 600 000 Ft-ban határozta meg.

A peres feleknek a fentiek szerint meghatározott pertárgyértékből kiindulva megállapított pernyertessége-pervesztessége arányát figyelembe véve - a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (3) bekezdése, valamint (5) bekezdése és 4/A. §-a szerint számított ügyvédi munkadíjnak megfelelően - nagyobb pervesztességére tekintettel - a felperest kötelezte az alperes javára másodfokú részperköltség megfizetésére a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján.

A felperes fellebbezése alapján felmerült, és az illetékfeljegyzési joga folytán az állam által előlegezett illetéket a sikertelenül fellebbező felperes köteles megfizetni az 1990. évi XCIII. tv. (a továbbiakban: Itv.) 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. Az alperes a fellebbezésére az illetéket leróta, ezért erről az ítélet táblának nem kellett rendelkeznie.

S z e g e d , 2017. május 16.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Dr. Tóth Gabriella sk.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
táblabíró